

CZU 343.34

LATURA SUBIECTIVĂ A INFRAȚIUNII DE VANDALISM

Sofia PILAT,

lector universitar al Catedrei „Procedură penală și Criminalistică” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, doctorandă

SUMMARY

The subjective side of the crime and its individual features are dedicated to numerous scientific works whose content meet and treatment of another structural element of a crime that is the objective side. Indispensable these two elements form a whole. But it is important to note that the objective side of the offense is a manifestation outward conduct illicit reflected by action or inaction harmful, while the subjective aspect is as inward thereof, which is reflected in the subjective consciousness of signs of crime (the injurious action or inaction) committed.

Keywords: subjective side, misconduct, why crime order offense, guilt, will, mental attitude, intention, etc.

REZUMAT

Laturii subiective a infracțiunii și caracteristicilor sale individuale sunt dedicate numeroase lucrări științifice, în conținutul cărora se întâlnesc și tratări ale altui element structural al componenței de infracțiune și anume a laturii obiective. Fiind indispensabile aceste două elemente formează un tot întreg. Însă, este important de menționat că, latura obiectivă a infracțiunii reprezintă o formă de manifestare exteriorizată a conduitei ilicite, materializată prin acțiune sau inacțiune prejudiciabilă, pe când latura subiectivă constituie forma lăuntrică a acesteia, ce constă în reflectarea în conștiința subiectului a semnelor infracțiunii (acțiunea sau inacțiunea prejudiciabilă) comise.

Cuvinte-cheie: latura subiectivă, conduită ilicită, motivul infracțiunii, scopul infracțiunii, vinovăție, voința, atitudine psihică, intenție etc.

Introducere. Reieșind din faptul că infracțiunea reprezintă o formă de manifestare a conduitei ilicite umane, este destul de important ca acest act să fie supus unei analize psihologice profunde care ar include studierea propriu-zisă a acțiunii și inacțiunii prejudiciabile, precum și a motivelor și scopurilor de comitere a acesteia [21, p. 7].

Latura subiectivă a infracțiunii reprezintă cea mai complexă parte a componenței de infracțiune, deoarece este legată de cercetarea unor fenomene care se supun cu dificultate unei evaluări obiective. La baza respectivei evaluări stau cunoștințele din domeniul psihologiei juridice și criminologiei, extrapolate în spațiul juridico-penal. Aplicarea acestor cunoștințe are o însemnătate deosebită pentru analiza diferitelor infracțiuni, dat fiind faptul că anume semnele subiective au deseori un rol de bază în calificarea faptei infracționale concrete [10, p. 93].

De asemenea, supraaprecierea laturii obiective în detrimentul celei subiective duce la așa-numita incriminare obiectivă; supraaprecierea laturii subiective este legată doar de incriminarea descoperirii intenției sau stării periculoase. Supraapre-

cierea în ambele cazuri creează un obstacol în calea luptei cu criminalitatea și duce la încălcarea legalității. Aceste greșeli sunt provocate de cauze diferite [4, p. 152].

La fel ca și latura obiectivă, cea subiectivă este constituită din două grupuri de semne, care la rândul lor se împart în obligatorii și facultative. Din categoria celor obligatorii fac parte semnele care prezintă o importanță majoră pentru calificarea infracțiunii, ca de exemplu vinovăția și formele acesteia (intenția și imprudența), de asemenea, prezența vinovăției în fapta comisă constituie drept un temei legal de a trage persoana la răspundere penală. La grupul semnelor facultative se atribuie acele semne care sunt utilizate pentru individualizarea răspunderii și pedepsei penale (de ex. motivul și scopul infracțiunii). Importanța juridico-penală a acestor semne nu este identică, însă toate în ansamblu caracterizează procesul lăuntric care are loc în conștiința celui vinovat [5, p. 199].

Metode aplicate și materiale utilizate. În scopul realizării scopului propus, în respectivul articol s-au utilizat următoarele metode: metoda sistemică, metoda comparativă și, nu

în ultimul rând, metoda logică (bazată pe analiza deductivă și cea inductivă).

În procesul elaborării articolului științific, au fost consultate următoarele materiale: Codul penal al Republicii Moldova, precum și lucrările științifice ale autorilor A. Borodac, S. Brînza, V. Stati, M. Basarab, A. Barbăneagră, X. Ulianoschi, A. Șavga, S. Botnaru, A.I. Rarog, V.N. Kudreavțev, P.S. Dagheli, I.A. Semțova, L.D. Gauhman, B.S. Volkov, A.A. Gravina etc.

Rezultate obținute și discuții.

Constituind un element inerent al componenței de infracțiune care reflectă atitudinea psihică a făptuitorului față de acțiunile sale, latura subiectivă corelează și cu alte elemente ale componenței, printre care se enumeră obiectul și subiectul infracțiunii. Legătura dintre latura subiectivă și obiectul infracțiunii, poate fi atestată în situația în care spre exemplu făptuitorul aflându-se în procesul de săvârșire a infracțiunii își îndreaptă acțiunile ilicite asupra unui obiect despre care cu certitudine cunoaște că prezintă o valoare socială ocrotită de lege, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale acesta prevede, dorește sau admite în mod

conștient și survenirea unor urmări prejudiciabile. Mai simplă este stabilirea corelației dintre latura subiectivă și subiectul infracțiunii. În esență, latura subiectivă este activitatea mintală a subiectului infracțiunii.

Așadar, prin latura subiectivă a infracțiunii înțelegem reflectarea sau posibilitatea reflectării concomitente în conștiința subiectului infracțiunii a semnelor obiective ale faptei comise, adică a acțiunii sau inacțiunii prejudiciabile, a consecințelor infracționale, a legăturii de cauzalitate dintre ele, precum și a celorlalte semne obiective prin care este descrisă infracțiunea în legea penală. Latura subiectivă a infracțiunii caracterizează atitudinea psihică a infractorului față de faptele sale. Prin urmare, ea reflectă legătura conștiinței și voinței infractorului cu fapta prejudiciabilă comisă de el [12, p. 155].

Noțiunea de „atitudine psihică” nu reprezintă un termen juridic, ci este împrumutată din cadrul științei de psihologie, iar specificul științei dreptului penal constă în faptul de a reflecta această noțiune în sensul legii penale. Astfel, atitudinea psihică a infractorului, reprezintă o legătură dintre subiect (personalitate) și obiectul faptei prejudiciabile. Prin urmare, legea penală nu se reflectă la atitudinea psihică a persoanei față de orice comportament, ci numai asupra aceluși comportament care poartă un caracter prejudiciabil și pe care legea îl atribuie la categoria celui infracțional, care poate să contribuie ca urmare la survenirea unor consecințe prejudiciabile. Fiind conștient de acest fapt sau având posibilitatea reală de a înțelege caracterul periculos al propriului comportament, subiectul infracțiunii, prin urmare, își îndreaptă voința sa în detrimentul celorlalți cetățeni, în defavoarea intereselor publice și ale statului [14, p. 153].

La definirea laturii subiective, autorul Alina Șavga menționează că respectivul element al componenței de infracțiune constituie partea interioară a faptei penale, care determină atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta prejudiciabilă săvârșită și de urmările acesteia, sub raportul conștiinței, voinței și emoțiilor sale [5, p. 199].

Într-un mod similar opinează au-

torul Augustin Ungureanu, care afirmă că pentru ca o faptă să constituie infracțiune și, prin urmare, drept temei al răspunderii penale, se cere ca ea să fie săvârșită cu vinovăție, adică făptuitorul să aibă o anumită poziție psihică în procesul săvârșirii ei. Atitudinea psihică ce precede sau însoțește săvârșirea faptei, este alcătuită din elemente intelective, afective și volitive care dau un anumit conținut vinovăției și formelor acesteia [16, p. 85-86].

În consecință, subliniază autorul citat, latura subiectivă a infracțiunii constă în atitudinea psihică manifestată de făptuitor înainte sau în timpul săvârșirii faptei prevăzute de legea penală [16, p. 86].

În viziunea autorului Matei Basarab, latura subiectivă constă dintr-un complex de stări de conștiință specifică care preced și însoțesc actele exterioare (acțiunea sau inacțiunea) și care sunt dirijate în vederea producerii anumitor urmări periculoase, sau chiar dacă nu sunt dirijate într-o asemenea direcție produc totuși astfel de urmări, datorită ușurinței sau neglijenței infractorului [3, p. 158].

Prin latura subiectivă a infracțiunii, constată autorul Ion Oancea se înțelege atitudinea psihică a infractorului, formată din stări intelective (atitudinea conștiinței, scop), stări afective și volitive (motive, mobiluri), atitudine psihică ce precede și însoțește fapta infracțională și urmările ei [13, p. 113].

Prin urmare, latura subiectivă a infracțiunii este una dintre cele mai complicate probleme ale dreptului penal, cu o deosebită importanță teoretică și practică. În primul rând, conținutul laturii subiective, în mare măsură, determină caracterul și gradul prejudiciabil al conduitei infracționale, precum și gradul de pericol al persoanei care o comite. În al doilea rând, latura subiectivă a infracțiunii ne permite delimitarea infracțiunilor adiacente sau a celor asemănătoare. În al treilea rând, elementele laturii subiective ne permit diferențierea esențială a tipurilor componențelor de infracțiune: de bază, cu circumstanțe atenuante și cu circumstanțe agravante [12, p. 157].

Pornind de la definițiile prezenta-

cum că latura subiectivă constituie atitudinea psihică interioară a infractorului față de fapta săvârșită și consecințele ei. Adică, cu alte cuvinte, elementul subiectiv al componenței de infracțiune constă în voința făptuitorului de a comite o faptă prevăzută de legea penală. În acest context, latura subiectivă a componenței de infracțiune nu reprezintă altceva decât reflectarea în conștiința subiectului a indicilor obiectivi ale celor comise.

Deci, latura subiectivă constituie un element inerent al oricărei componențe de infracțiune, inclusiv și a vandalismului. În absența acesteia devine imposibilă calificarea corectă a faptei penale, delimitarea ei de alte infracțiuni asemănătoare, precum și individualizarea răspunderii penale și a pedepsei penale.

Pornind de la prevederile art. 6 alin. (1) CP în care se indică că: „Persoana este supusă răspunderii penale și pedepsei penale numai pentru fapte săvârșite cu vinovăție” și art. 6 alin. (2) CP unde se concretizează faptul că: „Răspunderii penale și pedepsei penale este supusă numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea penală” [1], stabilim că vinovăția sub formă de intenție sau imprudență reprezintă un element constitutiv obligatoriu al conținutului laturii subiective, deoarece exprimă poziția negativă a făptuitorului față de valorile sociale ocrotite de legea penală.

Deci, pentru existența unei infracțiuni nu este suficient să se constate săvârșirea unei fapte (acțiune sau inacțiune) prevăzută de legea penală și care prezintă un grad prejudiciabil, ci mai este important să se adeverească faptul că infractorul și-a manifestat liber și necondiționat voința de a săvârși infracțiunea.

Așadar, vinovăția reprezintă un semn obligatoriu al fiecărei infracțiuni. Ea cuprinde atitudinea psihică a persoanei atât față de acțiunile sau inacțiunile prejudiciabile comise, cât și față de urmările prejudiciabile dorite sau admise; fie față de cele pe care ea credea superficial că vor fi evitate, fie față de cele pe care ea trebuia și putea să prevadă că vor surveni [12, p. 159].

Mai mult decât atât, în literatura

de specialitate se vehiculează opinia precum că conceptul vinovăției poate fi privit nu numai sub aspect psihologic, ci și juridic. Deoarece săvârșind o infracțiune, făptuitorul nu numai își exprimă atitudinea psihică negativă față valorile sociale ocrotite de lege, dar și atentează la ele.

De asemenea, determinând intenția și imprudența ca forme ale vinovăției, legiuitorul, în același timp, specifică că anume în ele se manifestă atitudinea negativă a persoanelor față de interesele societății [12, p. 160].

Definițiile legale ale acestor două forme ale vinovăției se regăsesc în art. 17 CP cu următorul conținut: „Se consideră că infracțiunea a fost săvârșită cu intenție dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, le-a dorit sau admitea, în mod conștient, survenirea acestor urmări” și respectiv art. 18 al CP în care se menționează că: „Se consideră că infracțiunea a fost săvârșită din imprudență dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, dar considera în mod ușuratic că ele vor putea fi evitate ori nu își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile, deși trebuia și putea să le prevadă” [1].

Vinovăția sub formă de intenție și imprudență, este considerată drept nucleul laturii subiective a infracțiunii, deși nu epuizează complet conținutul acesteia [27, p. 161]. Alături de respectivul element constitutiv, latura subiectivă se caracterizează și prin motivul (mobilul) și scopul infracțiunii.

Motivul infracțiunii este un imbold determinat de factorii sociali și psihologici care se manifestă în fapta subiectului infracțiunii și care se realizează prin săvârșirea infracțiunii ca un comportament prejudiciabil, social-periculos, ilegal, săvârșit cu vinovăție, pasibil de pedeapsă penală [15, p. 379].

Cu alte cuvinte, motivul infracțiunii este nu altceva decât un fenomen lăuntric, un impuls, o pri-

cină (tendință, dorință, năzuință, orientare, pasiune) care se naște în conștiința persoanei și o împinge la atingerea unui scop determinat și anume săvârșirea acțiunii ilicite. Deși motivul se află într-o legătură strânsă cu scopul infracțiunii, respectivele concepte nu pot fi considerate identice.

Scopul infracțiunii reprezintă rezultatul ideal presupus și subiectiv dorit al faptei prejudiciabile, pentru atingerea căruia subiectul acționează cu mijloace antisociale, reieșind din anumite considerente. Scopul – ca model – reprezintă acceptorul rezultatului, care declanșează comanda de acțiune, compară comportamentul faptic cu modelul și îl corectează [15, p. 380]. Scopul apare în baza motivului infracțional și, împreună cu acesta, formează baza pe care este concepută vinovăția – ca activitate intelectual-volitivă a subiectului, care se desfășoară în procesul comiterii infracțiunii [22, p. 53].

Deci, scopul este obiectivul, țelul propus de către făptuitor, întru realizarea căruia acesta săvârșește fapta ilicită prevăzută de legea penală.

Deosebirea dintre scop și motiv se întemeiază pe faptul cum caracterizează ele procesul volitiv. Motivul infracțiunii răspunde la întrebarea după ce s-a călăuzit persoana, săvârșind infracțiunea, iar scopul infracțiunii determină orientarea acțiunilor spre rezultatul apropiat, spre care tinde persoana [12, p. 178].

Determinarea laturii subiective a infracțiunii de vandalism spre deosebire de stabilirea circumstanțelor obiective ale faptei respective este destul de dificilă, datorită faptului că este foarte complicat de a pătrunde în lumea interioară a persoanei, în gândurile, dorințele, retrăirile, ideile, sentimentele, aspirațiile și emoțiile acesteia. Dar, totuși, stabilirea corectă a acestui element al componenței de infracțiune, prezintă o importanță juridică majoră atât pentru justa calificare a faptei și individualizarea pedepsei, cât și pentru asigurarea respectării principiilor legalității, umanismului și democratismului.

În literatura de specialitate există o opinie unanimă potrivit căreia latura subiectivă a infracțiunii reglemen-

tată în art. 288 CP, se caracterizează prin vinovăție sub forma intenției directe [11, 26, 2, 8, 25, p. 223, p. 95, p. 466, p. 541, p. 214]. Imprudența ca cea de a doua formă a vinovăției în cazul infracțiunii de vandalism este exclusă, fapt ce reiese din însuși conținutul normei juridico-penale prevăzute la art. 288 CP. Este imposibil ca din imprudență să fie pângărit un edificiu sau o încăpere, aplicând imagini cu caracter obscen sau inscripții indicente, făptuitorul nu putea să nu-și dea seama de caracterul antisocial al acțiunilor sale, să prevadă și să dorească survenirea urmărilor prejudiciabile. În cazul nimicirii din imprudență a bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice, de asemenea, este exclusă posibilitatea atragerii persoanei la răspunderea penală conform prevederilor art. 288 CP.

Reieșind din faptul că vandalismul este o infracțiune formală, care se consideră consumată fie din momentul realizării acțiunilor de pângărire a edificiilor sau a altor încăperi, fie din cel al nimicirii bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice, intenția directă la astfel de faptă penală se deosebește prin conștientizarea de către făptuitor a caracterului prejudiciabil al acțiunilor sale, prevederea apariției urmărilor prejudiciabile și manifestarea dorinței întru survenirea acestora.

Așadar, forma directă a intenției se caracterizează prin următoarele trei concepte: conștientizarea, prevederea și dorința. Primele două concepte se referă la factorul intelectual al intenției (conștiința), care include conștientizarea de către făptuitor a caracterului prejudiciabil al acțiunilor sale și aptitudinea de a prevedea posibilitatea survenirii unor urmări negative în rezultatul faptei săvârșite, iar cel de al treilea concept se referă la factorul volitiv al intenției (voința), care prevede orientarea conștientă a acțiunilor persoanei întru atingerea scopurilor scontate.

Deci, factorul intelectual determină conținutul intenției, iar cel volitiv – orientarea ei [20, p. 83].

Pe lângă cele două forme existente ale intenției (directă și indirectă), doctrina penală și practica judiciară

cunoaște și alte clasificări ale acesteia, ca de exemplu: intenție premeditată și subită.

Intenția premeditată apare până la începerea comiterii infracțiunii, când făptuitorul își consolidează hotărârea săvârșirii infracțiunii, chibzuiește proiectul ei, alege metodele și mijloacele învingerii obstacolelor posibile (locul, timpul, instrumentele, mecanismele etc.) [12, p. 165].

Intervalul de timp care apare între momentul conceperii ideii și luării deciziei de pângărire sau nimicire a edificiilor, altor încăperi precum și a bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice și momentul realizării acestei idei, poate dura de la câteva ore până la câteva zile sau chiar luni. În perioada respectivă de timp, făptuitorul dispune de posibilitatea chibzuirii minuțioase a planului de săvârșire a viitoarei infracțiuni, alegând obiectul care va fi supus vandalizării, perioada de timp cea mai favorabilă pentru comiterea faptei infracționale, mijloacele și instrumentele cu care va acționa, precum și persoanele care vor participa, de exemplu, în cazul săvârșirii vandalismului de două sau mai multe persoane (art. 288 alin. (2) lit. b) CP). În așa mod făptuitorul creează condiții favorabile pentru comiterea infracțiunii de vandalism. Conducându-ne după regula generală, constatăm că intenția premeditată denotă o înclinație antisocială durabilă a făptuitorului, ceea ce prin urmare sporește gradul prejudiciabil atât al infracțiunii respective, cât și al persoanei care a săvârșit-o.

Intenția subită apare într-un mod spontan și, respectiv, se realizează imediat sau după caz peste un interval neînsemnat de timp după apariția acesteia. Forma respectivă a intenției denotă faptul că, în momentul comiterii infracțiunii în psihicul făptuitorului lipsea procesul de cugetare, chibzuire, premeditație a actului infracțional. Vandalismul săvârșit cu intenție subită, de exemplu, poate avea loc în cadrul sau în urma unor manifestații pașnice care pot degenera în acte de violență și vandalism, soldându-se cu spargerea geamurilor în transportul public, pângărirea monumentelor amplasate în locurile publice, distrugerea băncilor din

parcuri, dispozitivelor de iluminare, semafoarelor și a altor obiecte de uz comun de pe străzi. Sau, spre exemplu, un minor fiind singur în troleibuz din cauza plictiselii începe a deteriora prin rupere scaunele din respectivul mijloc de transport, astfel cauzând prejudicii materiale regiilor de transport electric. În situațiile ilustrate observăm că intenția de a comite infracțiunea de vandalism a apărut spontan și făptuitorul imediat a trecut la realizarea acesteia.

În unele cazuri, infracțiunea de vandalism realizată cu asemenea intenție este însoțită de comiterea altei infracțiuni ca de exemplu huliganismul (art. 287 CP). Încălcând intenționat și grosolan ordinea publică și exprimând vădit lipsă de respect față de societate, huliganul deseori este tentat să comită paralele și unele acțiuni ce țin de pângărire sau nimicire a bunurilor ce prezintă o valoare istorică sau culturală pentru societate, precum și a celor amplasate în transportul public sau alte locuri publice.

Examinarea dosarelor penale în cauzele ce țin de vandalism în Federația Rusă a arătat că, în marea majoritate a cazurilor, aceste infracțiuni se săvârșesc cu intenție subită, constituind circa 73,2%. Intenția premeditată la rândul său întâlnindu-se mai rar, doar în circa 26,8% din numărul total al acestor infracțiuni [18, p. 16].

Valoarea juridico-penală a acestor modalități ale intenției este redusă, astfel, ele nu prezintă nici o importanță la calificarea infracțiunii de vandalism, dar sunt luate în considerație la individualizarea răspunderii penale.

Pe lângă vinovăția și formele acesteia, latura subiectivă a infracțiunii este compusă și din alte elemente constitutive cum sunt motivul (mobilul) și scopul.

Prin motiv sau mobil al infracțiunii se înțelege impulsul intern (dorință, tendință, pasiune, sentiment) al infractorului ce a făcut să se nască în mintea lui ideea săvârșirii unei anumite activități conștient orientată spre satisfacerea acelei dorințe, tendințe, pasiuni eronate [12, p. 176].

Prezența mobilului în săvârșirea oricărei infracțiuni, inclusiv și a

infracțiunii de vandalism este un indiciu al normalității psihice a făptuitorului, iar lipsa unui motiv comprehensibil (înțeles, adecvat) constituie un indiciu de anormalitate psihică ce impune o examinare atentă a responsabilității subiectului [9, p. 192].

Scopul infracțiunii, la rândul său reprezintă o imagine mentală apărută în psihicul persoanei privind obiectivul propus și reprezentat de făptuitor ca rezultat al acțiunii sau inacțiunii sale infracționale. Deci, scopul, ca o imaginație privind rezultatul scontat, caracterizează gândirea, cugetarea persoanei [12, p. 178].

Ca și motivul, scopul nu constituie, de regulă, un semn obligatoriu al laturii subiective a infracțiunii, deoarece oricare ar fi scopul conduitei făptuitorului, săvârșirea acesteia este suficientă pentru constatarea laturii subiective a infracțiunii [12, p. 178].

Despre același lucru putem vorbi și în cazul infracțiunii reglementate în art. 288 CP, unde motivul și scopul nu constituie elemente obligatorii ale laturii subiective a infracțiunii și, respectiv, nu se iau în considerare la calificarea faptei, ci numai la stabilirea și individualizarea pedepsei și răspunderii penale. Cu toate acestea, faptul respectiv nu ar însemna că săvârșind o astfel de infracțiune, făptuitorul nu ar urma un scop sau nu ar avea nici un motiv.

La săvârșirea oricărei infracțiuni intenționate, inclusiv și a vandalismului, motivul constituie impulsul intern ce se naște în mintea făptuitorului și îi dirijează conduita sa ilicită. De asemenea, motivul și scopul infracțiunii analizate, ne permit să delimităm vandalismul de alte tipuri de infracțiuni.

Analizând problematica în cauză, constatăm că printre motivele de comitere a vandalismului deseori apar următoarele:

- dorința aprigă a făptuitorului de a demonstra importanța, valoarea, rolul și puterea sa în societate;
- manifestarea neglijenței, lipsei de respect și revoltei față de regulile morale instituite în societate;
- manifestarea agresiunii acumulate față de obiecte ce prezintă o valoare istorică, culturală sau artistică prin pângărirea sau nimicirea

acestora;

- tendința făptuitorului prin intermediul comiterii vandalismului, de a se încadra într-un grup de persoane care își petrec timpul împreună, se distrează împreună și au interese comune concentrate asupra săvârșirii actelor de vandalism;

- obraznicia persoanei apărută în rezultatul lipsei de educație a acesteia etc.

Motivele enumerate mai sus, scot în evidență năzuința făptuitorului de a se autoafirma prin prisma conduitei infracționale. După cum menționează unii autori precum M. P. Juravleov și S. I. Niculin, natura acestor motive constă în lipsa de educație și cultură, impertinență, tendința de a se manifesta într-o manieră deliberată, lipsa de respect față de societate, precum și dorința de a-și afirma personalitatea și propriul eu prin intermediul unui comportament brutal și agresiv [24, p. 240].

Autorul B.V. Iațelenco menționează că infracțiunea de vandalism poate fi săvârșită din motive huliganice, din răzbunare sau din alte motive [28, p. 245].

Aceeași opinie o împărtășesc și autorii Sergiu Brânză și Vitalie Stati, care consideră că motivele huliganice au un caracter obligatoriu în cazul infracțiunii specificate la art. 288 CP [7, p. 707].

În același context se expun și autorii A. A. Gravina și I. A. Semențova, care printre motivele de răzbunare, ură națională etc., evidențiază ca fiind cele primordiale motivele huliganice [19, p. 214].

Alți autori precum I. N. Deriughina, promovează o opinie diagonal opusă referitoare la existența motivelor huliganice în componența laturii subiective a infracțiunii de vandalism. Din punctul de vedere al acestui autor, motivele infracțiunii de vandalism pot fi diverse, însă cele huliganice nu se înscriu în această listă [29, p. 364].

De aceeași părere sunt și autorii L. D. Gauhman și S. V. Maksimov care afirmă că motivele huliganice nu se încadrează în categoria motivelor infracțiunii de vandalism [29, p. 209].

Analizând opiniile diferitor autori referitoare la prezența motivelor

huliganice în conținutul infracțiunii specificate la art. 288 CP, susținem părerile celor care s-au expus în favoarea acestora, afirmând că motivele huliganice fac parte dintre cele fundamentale în cazul infracțiunii de vandalism.

Totodată, trebuie de remarcat că motivele huliganice sunt considerate unele dintre cele mai periculoase, deoarece nu sunt justificate din punct de vedere al logicii, au un caracter subconștient și un grad scăzut de control și percepție. Acestea le este caracteristică promptitudinea, spontaneitatea, bruschețea și impulsivitatea. Preponderent, persoanele care săvârșesc infracțiunea de vandalism din motive huliganice, de regulă acționează fără o pregătire sau înțelegere prealabilă, ideea de comitere a faptei ilicite apare la ei brusc și aceștia acționează pe moment. În același timp, agresiunea vandalilor materializată prin comiterea actelor de vandalism, poate apărea în rezultatul disprețului sau antipatiei pe care aceștia din urmă o au față de întreaga societate, de o anumită pătură socială sau de un grup rasial, etnic sau religios. În ultimul caz, acțiunile făptuitorului sunt dirijate de sentimentul de neglijență, ură, răzbunare față de această categorie de persoane.

În conținutul motivelor huliganice, se includ o varietate largă de alte motive jocosice, sub influența cărora la făptuitor apare intenția de a demonstra lipsa de respect față de societate, neconformare cu normele morale existente și acceptate, manifestări care privesc în ansamblu dau dovadă de lipsă de bună-cuviință la făptuitor. Apariția și dezvoltarea motivelor huliganice, poate avea loc din cauza sentimentului de gelozie și a dorinței de răzbunare survenite ca urmare stării sufletești chinuitoare rețrăite de făptuitor. Sub presiunea sentimentelor respective, ce determină și dirijează comportamentul subiectului și la apariția unui motiv bine conturat, care uneori poate fi neînsemnat, la persoană pot apărea unele emoții de mânie, malițiozitate, dorință de răzbunare, care se revarsă prin comiterea unor fapte antisociale și ilicite printre care se enumără și vandalismul.

În contextul celor expuse mai

sus, considerăm că, printre motivele primordiale ce îl pot determina pe făptuitor să nimicească bunurile în transportul public sau în alte locuri publice pot fi și cele personale. Aceste motive pot degenera în huliganice în momentul în care sunt ajustate de către făptuitor, care invocă că apariția lor se datorează sentimentelor de gelozie și răzbunare pe care le trăia la acel moment. În contextul considerării motivelor huliganice ca unele de bază la comiterea infracțiunii de vandalism, este important ca emoțiile ce treptat au trecut în motive, să trezească în conștiința subiectului dorința de a demonstra atitudinea de nepăsare față de principiile morale ce dăinuiesc într-o societate. La fel, este principial ca motivele huliganice apărute pe fundalul retrăirilor sufletești ale subiectului, să îl determine pe acesta la săvârșirea unor acțiuni ilicite (pângărire sau nimicire) numai asupra bunurilor din domeniul public, acțiunile respective îndreptate asupra bunurilor ce fac parte din domeniul privat nu pot fi calificate conform prevederilor art. 288 CP.

Așadar, din neputință de a se autoafirma sub un aspect pozitiv, nimicirea bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice, constituie pentru făptuitor unicul procedeu de afirmare a propriei personalități care, de asemenea, este însoțit de neconformarea acestuia cu ansamblul normelor de conviețuire socială.

Alături de motivele huliganice descrise mai sus, care rămân a fi primordiale, ca motive subsidiare de comitere a infracțiunii de vandalism putem atesta următoarele: răzbunare; ură socială, națională, rasială sau religioasă; interesul material (atunci când autorul infracțiunii acționează ca urmare a instigării, concretizate în promisiunea unei recompense materiale) etc. [7, p. 707].

În această ordine de idei, autorii Sergiu Brânză și Vitalie Stati subliniază că în vederea relevării naturii motivelor care determină săvârșirea infracțiunii de vandalism, este util să stabilim conexiunea dintre aceste motive și obiectul juridic special al infracțiunii de vandalism. În acest context, menționează autorii citați, este practic imposibil de a face abstracție de la opinia conform

căreia „Deosebirea vandalismului de huliganism constă în aceea că, în cazul vandalismului, se atestă violarea normelor de moralitate și estetică publică, însă nu are loc încălcarea ordinii publice” [7, p. 707].

În susținerea unei astfel de opinii vine și autorul V.N. Kudreavțev, care susține că „deosebirea vandalismului de huliganism se exprimă în faptul că, în cazul vandalismului are loc nu doar încălcarea ordinii publice, ci și violarea normelor de estetică și moralitate publică” [23, p. 246].

Totodată, în final, este important de remarcat și faptul că pentru infracțiunea specificată la art. 288 CP, scopul nu este prevăzut în calitate de semn obligatoriu al laturii subiective. Prin urmare, deseori infracțiunea de vandalism se consideră a fi comisă fără un anumit scop. Însă, dacă acesta totuși persistă, atunci el este reflectat în conștiința subiectului, care își dă seama că prin comportamentul său cinic și lipsit de educație, încalcă orice normă morală din cadrul societății. În așa mod, făptuitorul demonstrează lipsa de respect total față de cei din jur, față de valorile morale și materiale, reducând considerabil calitățile estetice ale edificiilor sau altor încăperi, ale bunurilor din transportul public sau din alte locuri publice [6, p. 660]. Fiind generat de motiv, scopul infracțiunii formează împreună cu acesta atitudinea psihologică a făptuitorului față de acțiunile realizate.

Deosebirea dintre scop și motiv se întemeiază pe faptul cum caracterizează el procesul volitiv. Motivul infracțiunii răspunde la întrebarea după ce s-a călăuzit persoana, săvârșind infracțiunea, iar scopul infracțiunii determină orientarea acțiunilor spre rezultatul apropiat, spre care tinde persoana. Altfel vorbind, scopul infracțiunii reprezintă o imagine mintală apărută în psihicul persoanei privind obiectivul propus și reprezentat de făptuitor ca rezultat al faptei sale infracționale. Scopul, ca o imaginație privind rezultatul scontat, caracterizează gândirea, cugetarea persoanei [12, p. 178].

Concluzii

Deci, cunoașterea motivului de care s-a călăuzit infractorul și a scopului urmărit de el este deosebit de

utilă pentru determinarea caracterului și gradului prejudiciabil al faptei, pentru cunoașterea pericolozității infractorului, stabilirea măsurii de apărare socială adecvată [12, p. 179] și nu în ultimul rând pentru individualizarea pedepsei penale și delimitarea infracțiunii de vandalism de alte infracțiuni asemănătoare.

Referințe bibliografice

1. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 13.09.2002, nr. 128-129/1012.
2. Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. ș.a. Codul penal comentat și adnotat. Chișinău: Cartier juridic, 2005. 656 p.
3. Basarab M. Drept penal. Partea generală. Vol. I. București: Lumina LEX, 1997. 480 p.
4. Borodac A., Gherman M. Calificarea infracțiunilor. Chișinău: „Tipogr. Centrală”, 2006. 264 p.
5. Botnaru S., Șavga A., Grama M. ș.a. Drept penal. Partea generală. Chișinău: Cartier, 2005. 624 p.
6. Brînza S., Stati V. Drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău: F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2011. 1324 p.
7. Brînza S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău: F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2015. 1300 p.
8. Brînza S., Ulianovschi X., Stati V. ș.a. Drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău: Cartier juridic, 2005. 804 p.
9. Bulai C. Manual de drept penal. Partea generală. București: ALL, 2000. 240 p.
10. Chirița V. Luarea de ostatici: Analiza juridico-penală și criminologică. Chișinău: Tipogr. Acad. „Ștefan cel Mare” a MAI, 2011. 242 p.
11. Domneanu L., Mutu-Strulea M. Album de scheme la drept penal. Partea specială. Chișinău: Tipografia Centrul Editorial al Universității de Stat din Moldova, 2005. 317 p.
12. Manual de Drept penal. Partea generală. Redactor coordonator Borodac A. Chișinău: F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2005. 516 p.
13. Oancea I. Tratat de drept penal. Partea generală. București: All, 1994. 352 p.
14. Spalatu V. Antreprenoriatul ilegal: Analiza juridico-penală și criminologică. Chișinău: Tipogr. Adriga-Vis, 2014. 293 p.
15. Ulianovschi X. Conceptul infracțiunii militare în dreptul penal. Chișinău, 2009. 553 p.
16. Ungureanu A. Drept penal român. Partea generală. București: Lumina Lex, 1995. 463 p.
17. Zolyneac M., Michinici M. Drept

penal. Partea generală. Iași: Chemarea, 1999. 516 p.

18. Волков Б.С. Мотивы преступлений. Уголовно-правовое и социально-психологическое исследование. Казань: Издательство Казанского университета, 1982. 152 с.

19. Гравина А.А., Кашепов В.П., Кошаева Т.О. и др. Уголовное право Российской Федерации. Москва: „Былина”, 1999. 559 с.

20. Дагель П.С., Котов Д.П. Субъективная сторона преступления и её установление. Воронеж, 1974. 243 с.

21. Кудрявцев В.Н. Объективная сторона преступления. Москва: Госюриздат, 1960, 244 с.

22. Рарог А.И. Общая теория вины в уголовном праве. Учебное пособие. Москва: РИО ВЮЗИ., 1980. 91 с.

23. Российское уголовное право. Особенная часть/Под ред. В.Н. Кудрявцева, А.В. Наумова. Москва: Юристъ, 1997. 496 с.

24. Российское уголовное право. Особенная часть/Под ред. М.П. Журавлева и С.И. Никулина. Москва: Спартак, 1998. 480 с.

25. Семцова И.А. Уголовное право. Особенная часть. Ростов н/Д: „Феникс”, 2004. 384 с.

26. Уголовное право Республики Молдова. Особенная часть (в схемах). Учеб. метод. пособие / Н. Белый; под ред. Барбэнягрэ А. Кишинёв: Dinamo-Poligraf, 2007. 157 с.

27. Уголовное право России. Общая часть. Ответственный редактор Здравомыслов Б.В. Москва: Юристъ, 1996. 509 с.

28. Уголовное право России. Особенная часть/Под ред. А.И. Рарога. Москва: ИМПЭ, 1998. 479 с.

29. Уголовное право. Особенная часть/Под общ. ред. Л.Д. Гаухмана и С.В. Максимова. Москва: Эксмо, 2005. 414 с.